

CYFARFOD	Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd
DYDDIAD	4ydd Ebrill 2017
PWNC	Adroddiad blynyddol gan y Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd ar ran y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yng nghyswllt cefnogaeth i aelodau
PWRPAS	Cyflwyno drafft o'r adroddiad a fydd i'w gyflwyno i'r Cyngor Llawn ym mis Mehefin 2017 yn amlinellu'r gefnogaeth sydd wedi ei ddatblygu ac wrthi'n cael ei ddatblygu ar gyfer aelodau.
AWDUR	Geraint Owen, Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd

1. Cyflwynir isod ddrafft o'r adroddiad sydd i'w chyflwyno i'r Cyngor Llawn yn ei gyfarfod ym mis Mehefin 2017. Bydd yr adroddiad yn amlinellu'r gefnogaeth i aelodau sydd wedi ei wireddu hyd yma dros gyfnod y Cyngor hwn ynghyd a'r elfennau sy'n parhau i gael eu datblygu ar gyfer aelodau etholedig.
2. Fe welwch o'r adroddiad drafft fod rhai darnau yn parhau i fod angen eu llenwi, a bydd angen diweddarau rhai elfennau yn sgil trafodaethau eraill.
3. Mae hefyd yn fwriad gennym ddatblygu dyluniad yr adroddiad ymhellach, gan ei gwneud yn ddogfen haws i'w ddarllen i aelodau presennol a rhai newydd.
4. Dan y Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, mae'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn gyfrifol am faterion penodol (dan Adran 11), fel a ganlyn:
  - Cyflawni rôl yr awdurdod lleol i benodi Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd
  - Adolygu'r gefnogaeth sydd ar gael yng nghyswllt staff, adeiladau ac adnoddau eraill sydd ar gael i'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd, er mwyn sicrhau eu bod yn ddigonol ar gyfer gofynion y rôl
  - Cynhyrchu adroddiad, o leiaf pob blwyddyn, i'w chyflwyno i'r Cyngor Llawn yng nghyswllt cefnogaeth i aelodau.
5. Dymunaf ddiolch i holl aelodau'r Pwyllgor am eu cefnogaeth, eu brwdfrydedd a'u trafodaethau adeiladol, ynghyd â'r gwaith a gyflawnwyd dros y pum mlynedd diwethaf.

ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PENNAETH GWASANAETHAU DEMOCRATAIDD

- Cefnogaeth i Aelodau
Etholedig Gwynedd

RHOI POBL GWYNEDD YN GANOLOG I BOPETH RYDYM YN EI WNEUD • PUTTING THE
PEOPLE OF GWYNEDD AT THE CENTRE OF EVERYTHING WE DO

RHAGAIR

Gydag etholiadau Llywodraeth Leol ym Mai 2017 , mae eleni yn gyfle i edrych yn ôl dros y flwyddyn diwethaf a thymor y Cyngor ers sefydlu'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd am y tro cyntaf yn Mehefin 2012.

Dan y Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011, mae'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn gyfrifol am faterion penodol (dan Adran 11), fel a ganlyn:

- Cyflawni rôl yr awdurdod lleol i benodi Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd
- Adolygu'r gefnogaeth sydd ar gael yng nghyswllt staff, adeiladau ac adnoddau eraill sydd ar gael i'r Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd, er mwyn sicrhau eu bod yn ddigonol ar gyfer gofynion y rôl
- Cynhyrchu adroddiad, o leiaf pob blwyddyn, i'w chyflwyno i'r Cyngor Llawn yng nghyswllt cefnogaeth i aelodau.

Mae adolygu'r gefnogaeth sydd ar gael i aelodau etholedig er mwyn cyflawni y rôl wedi bod yn rhan greiddiol o fy ngwaith i a gwaith y Pwyllgor, ac mae fy niolch yn fawr i bawb sydd wedi bod â mewnbwn dros y blynyddoedd diwethaf.

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'E. Owen'.

**Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd,
Pennaeth Adran Cefnogaeth Gorfforaethol**

CEFNDIR

Yn 2012 croesawyd 75 aelod i'r Cyngor newydd, yn gyfuniad o aelodau yn dychwelyd, ac aelodau yn ymuno o'r newydd. Yn ystod y tymor rydym wedi croesawu 9 o aelodau eraill hefyd.

Beth sydd wedi newid yn y cyfnod ers 2012?

TREFNIADAU LLYWODRAETHU

- Sefydlu trefn Cabinet/ Craffu am y tro cyntaf yn dilyn etholiadau 2012, gan ddatblygu'r trefniadau dros y pum mlynedd diwethaf.
- Adolygu'r trefniadau craffu er mwyn eu gwella. Cafwyd cydnabyddiaeth nad oedd y drefn craffu yn gweithio cystal ag y gallai, ac felly adolygwyd y trefniadau yn ystod y flwyddyn diwethaf, gyda phenderfyniad ar y ffordd ymlaen wedi ei wneud gan y Cyngor Llawn ar y 3ydd o Fawrth, 2017.
- Cynnal nifer o weithdai ar bynciau penodol, gweithdai anffurfiol er mwyn rhoi'r cyfle i aelodau ddod i ddeall y pwnc dan sylw gan sicrhau eu bod felly yn gallu dod i gasgliad teg yn dilyn derbyn yr holl wybodaeth mewn gweithdai anffurfiol e.e. Her Gwynedd, Comisiwn Ffiniau ayyb

CYFATHREBU ELECTRONEG

- Cyfathrebu yn electroneg – bellach mae gan y mwyafrif llethol o Aelodau gyfarpar electroneg er mwyn eu galluogi i dderbyn gwybodaeth yn sydyn, a hefyd lleihau ôl-troed carbon y Cyngor trwy leihau'r defnydd o bapur. Gwireddwyd £220,379.60 o arbedion ers 2012 wrth leihau'r costau printio a phostio.

- Bellach, defnyddir Modern.gov ar gyfer rhannu papurau pwyllgor – system electroneg ydyw, ac mae nifer wedi nodi fod y system yn llawer iawn haws i'r defnyddiwr nag oedd y trefniadau blaenorol. Llwyddir i sicrhau fod 65% o bapurau pwyllgor yn cael eu rhannu 5 diwrnod gwaith clir cyn dyddiad y Pwyllgor aX% yn cael eu rhannu dri diwrnod gwaith clir cyn dyddiad y pwyllgor.
- Mae Modern.gov hefyd wedi ei gwneud yn llawer haws i bobl Gwynedd ddod o hyd i wybodaeth am eu Cynghorwyr Lleol. Mae lluniau pob aelod ar y safle we, ynghyd a'u manylion cyswllt ac ystadegau diddorol e.e. gwybodaeth am y pwyllgorau neu gyrff allanol y maent yn aelodau ohonynt, a phresenoldeb o fewn y pwyllgorau hynny.

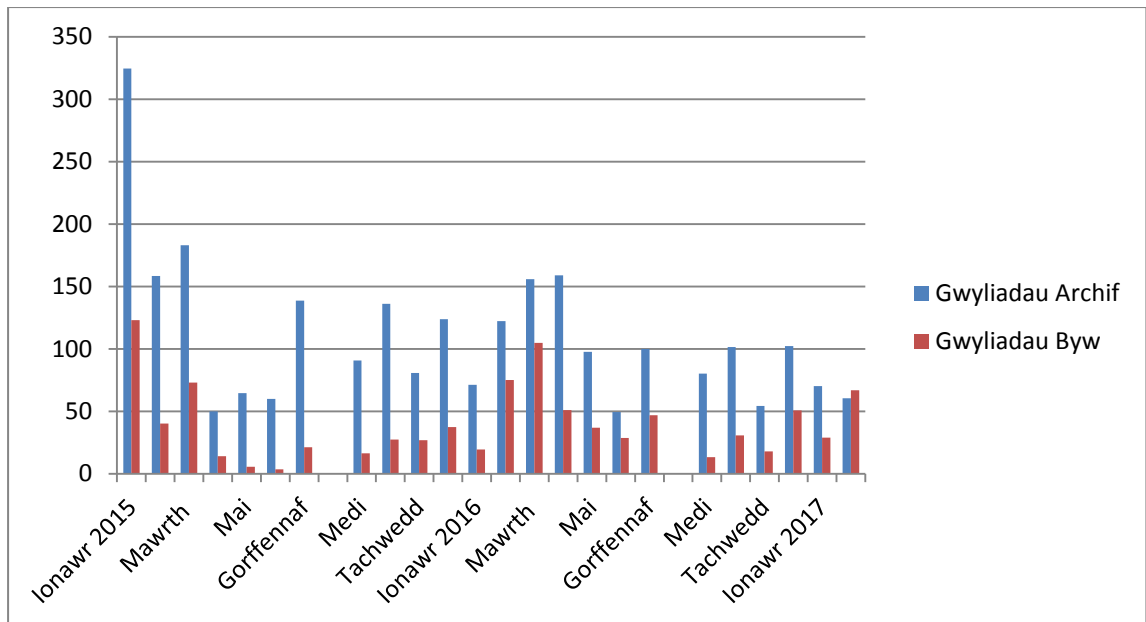
Cynhelir y cyfarfodydd a phwyllgorau trwy'r Gymraeg, gyda darpariaeth cyfieithu ar y pryd ar gael. Cyhoeddir yr holl wybodaeth yn ddwy-ieithog, ac mae Cyngor Gwynedd wedi gweithio gyda chwmnïau allanol er mwyn sicrhau bod darpariaeth Modern.gov ar gael yn rhwydd yn y ddwy iaith.

- Ar ddechrau tymor y Cyngor, nododd aelodau fod gwybodaeth yn eu cyrraedd o amrywiol gyfeiriadau, ac i geisio rhoi trefn ar hyn datblygwyd bwletin gwybodaeth electroneg o'r enw 'Rhaeadr'. Bydd gwybodaeth bwysig yn cael ei rannu'n amserol trwy Rhaeadr.

LLEOLIADAU CYFARFOD A SICHAU DEMOCRATIAETH MWY AGORED

- Diweddarwyd yr ystafelloedd cyfarfod, gan gynnwys Siambrau Dafydd Orwig a Hywel Dda.
  - Gwnaethpwyd addasiadau mynediad i'r anabl
  - Gosodwyd 'hoops clustiau' yn nifer o'r ystafelloedd cyfarfod i helpu gyda sain
  - Cafwyd camau penodol trwy'r cardiau adnabod i sicrhau diogelwch aelodau a staff
- Fel rhan o'r uchod, diweddarwyd y system gyfieithu yn y siambrau yng Nghaernarfon, gan gyflwyno system bleidleisio electroneg yn Siambr Dafydd Orwig ar yr un pryd. Bydd yr aelodau yn mwynhau profi'r system ar ddechrau pob cyfarfod o'r Cyngor!
- Yn Ionawr 2015 bu i Cyngor Gwynedd ddechrau gwe-ddarlledu rhai o'r prif bwyllgorau er mwyn ceisio annog mwy o bobl i chwarae rhan mewn democratiaeth yng Ngwynedd a gweld beth sy'n digwydd mewn pwyllgorau. Dengys y ffigyrau gwyllo bod cryn ddiddordeb yn y gwe-ddarllediadau, yn arbennig o ran gwyllo'r archif. Dengys y graffiau bod y niferoedd yn uwch pan fo eitemau cynhennus, neu pan fo gwaith hyrwyddo penodol wedi digwydd.

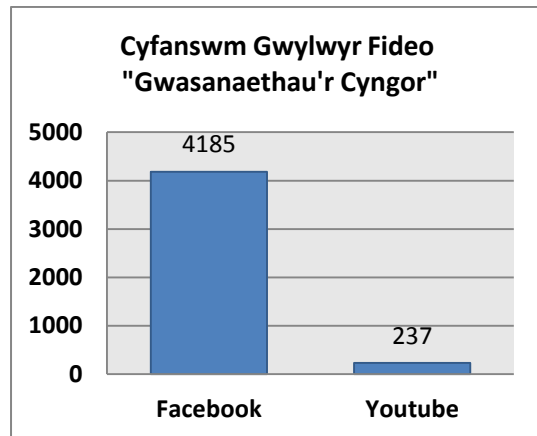
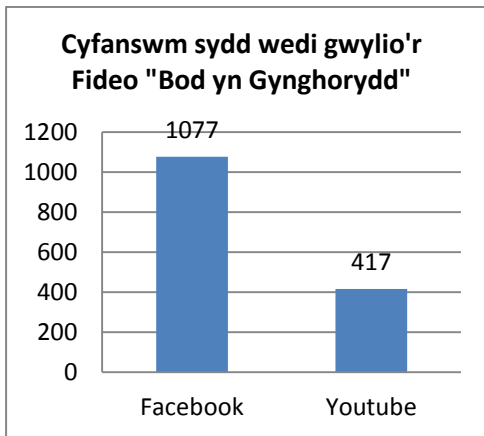

Unwaith eto, gwelir fod Cyngor Gwynedd yn arwain y gad trwy sicrhau fod darpariaeth dwy-ieithog ar gyfer y gwe-ddarlledu .

- Mae'r Cyngor hefyd yn cydnabod ei bod yn heriol i rai aelodau fod yn bresenol mewn rhai cyfarfodydd, ac felly rydym wedi peilota, ac yn defnyddio offer fideo gynadledda ar gyfer cyfarfodydd llai ffurfiol er mwyn ceisio lleihau ar deithio i aelodau. Tra mae'r defnydd o'r adnodd wedi cynyddu, mae lle amlwg i wella ar yr adnodd yma, gyda'r gobaith o allu symud ymlaen i ddefnyddio'r adnodd mewn pwyllgorau ffurfiol.
- Yn dilyn adolygiad o'r hen drefn Pwyllgorau Ardal sefydlwyd pedair Fforwm Ardal yn 2013 - Gwyrfai, Ogwen, Dwyfor a Meirionnydd sydd yn cyfarfod pump gwaith y flwyddyn. Sefydlwyd y Fforymau Ardal gyda'r bwriad i wella'r ymgysylltiad hefo cymunedau, cael gwell canlyniadau i'r ardal a gwneud gwell defnydd o adnoddau aelodau a swyddogion.
- Yn ogystal, cynhaliwyd prosiect penodol i geisio hybu Democratiaeth i bawb, gan geisio annog pobl o bob cefndir i gymryd rhan mewn Democratiaeth, ac yn arbennig i sefyll yn yr etholiadau llywodraeth leol. Gwanethpwyd hyn trwy
  - Wella'r safle we a rhoi mwy o wybodaeth i ddarpar ymgeiswyr
  - Creu fideos i geisio esbonio yn syml beth yw rol Cynghorydd a'r gwasanaethau mae Cyngor Gwynedd yn gyfrifol amdanynt
  - Creu holiadur i geisio deall y rhwystrau rhag sefyll mewn etholiadau

Hyrwyddwyd yr holiadur yn y wasg, safle we'r Cyngor a thrwy'r cyfryngau cymdeithasol Facebook a Trydar. O'r ymatebion, ymddengys nad oes rhwystrau penodol nad yw'r Cyngor wedi ceisio ymateb iddynt yn barod e.e. mae'r Cyngor wedi codi ymwybyddiaeth bod help ar gael gyda gofal plant. Yr oedd y diddordeb uchaf yn y grŵp oedran 26 - 49 sydd yn dangos bod yr ymgyrch wedi cael sylw oedran iau na chyfartaledd oedran aelodau Cyngor Gwynedd cyn etholiad Mai, 2017.

Niferoedd gwylwyr y ddwy fideo ers mis Gorffennaf 2016:

DATBLYGIADAU ERAILL

- Penderfynu ac adolygu cyflogau ac uwch gyflogau i aelodau, a'u cyhoeddi yn unol â gofynion.
- Datblygu trefniadau i adrodd nol wrth gynrychioli'r Cyngor ar gyrrff allanol neu yn eu rolau fel Pencampwyr
- Cynorthwyo 39 o aelodau i gynhyrchu 102 o adroddiadau blynyddol, a'u cyhoeddi ar y safle we fel bo modd i bobl Gwynedd weld beth mae eu haelod lleol wedi bod yn ei wneud.
- Sicrhau fod trefniadau anwytho aelodau newydd i'r Cyngor sy'n ymuno yn ystod y tymor yn bodoli
- Sefydlwyd is-grŵp o'r Pwyllgor i gynorthwyo swyddogion gyda'r gwaith paratoi ar gyfer gwneud cais i ennill Siarter Aelodau erbyn diwedd 2017.
- Cynnal cyfweiliadau datblygiad personol er mwyn i aelodau adnabod rhaglen o hyfforddiant penodol i wella eu sgiliau hwy, gan ddefnyddio'r negeseuon fel sail i raglen hyfforddiant gyffredinol i aelodau. Yn ogystal, gwanethpwyd camau mawr i ddatblygu'r elfennau canlynol:
  - Hyfforddiant ar lein
  - Hyfforddiant unigryw i aelodau unigol yn unol â'u gofynion
  - Hyfforddiant i grwpiau bach o aelodau sy'n annog dysgu yn well
  - Webinarau
  - Arbrofi gyda ffilmio hyfforddiant fel bo aelodau sy'n methu bod yn bresennol yn gallu gwyllo'r cwrs maes o law.
  - Adborth gan aelodau yn gryf iawn, yn arbennig ar gyfer meysydd hyfforddiant newydd e.e. cyfryngau cymdeithasol

**PARATOI AR GYFER ETHOLIADAU
LLYWODRAETH LEOL 2017**

- ❖ Mae cryn waith hefyd wedi ei wneud ar gyfer ceisio paratoi yn drylwyr ar gyfer y cyfnod cyn, ac yn syth ar ol, yr etholiadau ym mis Mai 2017. Cynhaliwyd nifer o sgysiau gydag aelodau i ofyn am eu profiadau a sut y gellid gwella pethau ar gyfer aelodau fydd yn ymuno â'r Cyngor o'r newydd yn dilyn yr etholiadau. Yn dilyn y trafodaethau, mae nifer o baratodau mewn llaw, gan gynnwys:
  - Cynnal sesiynau paratoi ymgeiswyr
  - Datblygu 'porth' gwybodaeth yn arbennig ar gyfer aelodau etholedig
  - Hyfforddiant ar lein
  - Trefnu dyddiau croesawu mewn modd gwahanol, gan sicrhau sesiynau mwy rhyngweithiol i'r aelodau
  - Blaenoriaethu yr wybodaeth i'w gyflwyno i'r aelodau ar ddechrau'r tymor
  - Sicrhau fod aelodau'n gallu dod o hyd i wybodaeth drostynt eu hunain
  - Sicrhau datblygiadau Technoleg Gwybodaeth
  - Sicrhau bod aelodau'n deall gofynion cyrff allanol o ran ymrwymiad i'r gwaith pe baent yn cael eu henwebu arnynt.

A beth sydd ar y gweill nesaf yn 2017/18 ac ymlaen?

Croesawyd xxxxx o aelodau newydd i'r Cyngor yn dilyn etholiadau Mai 2017, ac er mwyn eu cefnogi hwy a'r aelodau eraill, mae'r cynlluniau isod ar y gweill:

- ❖ Anwytho dwys/ hyfforddiant – rhaglen waith benodol wedi ei chreu ar gyfer 9fed a 10fed o Fai, 2017, gyda rhaglen gyflawn am y flwyddyn gyntaf hefyd wedi ei gosod eisoes. Bydd y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd yn asesu y rhaglen hyfforddiant yn ystod y flwyddyn gyntaf er mwyn sicrhau fod y materion cywir yn cael eu hadnabod ar gyfer y flwyddyn ganlynol ac ymlaen.
- ❖ Datblygu'r model craffu newydd a'i weithredu – Penderfynodd y Cyngor ar y model craffu newydd yn ei gyfarfod ar y 3ydd o Fawrth, 2017. Bydd gwaith penodol yn digwydd i sefydlu a gweithredu'r trefniadau newydd yn 2017/18.
- ❖ Trefniadau hawlio costau teithio a thalu cyflogau ar lein – Mae'n fwriad ceisio symud oddi wrth daflenni papur wrth hawlio costau teithio a thalu Cyflogau i aelodau etholedig. Bydd gallu hawlio trwy ddulliau electroneg yn galluogi aelodau i fod yn prosesu eu hawliadau o gartref, ac yn lleihau ar y gwaith papur i bawb.
- ❖ Ymateb pellach I Bapur Gwyn y Llywodraeth ar Ddiwgio Llywodraeth Leol
- ❖ Ymgynghori yn barhaus gydag Aelodau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd er mwyn adnabod meysydd i fod yn fwy effeithiol a gwella gwasanaeth
- ❖ Mabwysiadu disgrifiadau o rolau ar gyfer gwahanol swyddogaethau sydd gan aelodau. Bwriedir cyflwyno argymhelliad y Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd i gyfarfod y Cyngor Llawn ar 15fed o Fehefin er mwyn sicrhau arweiniad ac eglurder o'r disgwyliadau mewn gwahanol rolau i aelodau. Bydd hyn hefyd yn cyfrannu tuag at geisio sicrhau dyfarniad 'siarter aelodau' i'r Cyngor
- ❖ Parhau i ddatblygu'r Porth aelodau. Datblygiad diweddar ar gyfer cyfnod y Cyngor newydd yw'r Porth Aelodau, sef 'mewnwyd' i'r aelodau lle bo gwybodaeth defnyddiol ar gael mewn un lle canolog. Bwriedir ymgynghori yn gyson gyda'r aelodau er mwyn gwella'r adnodd hwn yn barhaus.
- ❖ Rhoi cymorth i aelodau yn eu rol fel aelodau lleol. Mae'r mater yma wedi ei adnabod gan aelodau cyfredol, a bwriedir ceisio datblygu modd i'r aelodau ffeilio gwybodaeth sy'n berthnasol iddynt o ran eu gwaith ward, yn hytrach na'u gwaith gyda'r Cyngor yn unig.
- ❖ Maer ymgynghoriad cyfredol ar Ffiniau Etholaethol gan y y Comisiwn Ffiniau ar y gweill, a phan ddaw canlyniad yr ymgynghoriad yn glir, bydd yn angenrheidiol paratoi ar gyfer ei weithredu o 2022 ymlaen.

- ❖ Parhau i ymgynghori gydag aelodau, yn arbennig aelodau'r Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd ynghylch sut i wella'r gefnogaeth a roddir iddynt

DRAFFET